

Krehký

KOHÚTIK POD DROBNOHLÁDOM

Tetrov hoľniak je od
nepamäti známy svojou
jedinečnou krásou.
Ale viete, aké dokáže
mať bojovné nálady?
Zaostrieme na jeden
z najsledovanejších
druhov vo Francúzsku.

bojovník

Jacky Bernard, fotograf zvieracej ríše, nás po návrate zo Škandinávie obdaril strhujúcou sériou záberov. Krásny vták na nich je povestný svojimi milostnými súbojmi, ktoré podľa náročnosti zimy a danej oblasti prebiehajú od polovice apríla do polovice júna. Využili sme príležitosť, aby sme sa o tomto výnimočnom druhu porozprávali so Gérardom Cerezom, predsedom Komisie pre hrabavce pôsobiacej pri Národnom zväze horských poľovníkov (ANCM).

Tetrov hoľniak sa rád predvádza, samčeka urputne súperia v tokaní, drobčia, okázalo preletujú. Tento kurovitý vták je aktívny predovšetkým zavčas rána a na sklonku dňa. Obdobie aktivity vrcholí na jar, keď sa najmä kohúty okrem zháňania potravy musia venovať zásadnému tancom.

Štyri až päť hodín

Uprostred reprodukčného obdobia začínajú kohúty tokať pred úsvitom a ich tance trvajú štyri až päť hodín. Samotné párenie však iniciuje sliepka. Samčeka sa zlietajú na tokanisko, kde sa snažia upútať svojimi prednosťami. Sliepočka si svojho vyvoleného vyberá sama. Voľba je niekedy náročná, lebo kohúty sa predhávajú v dvorení. Aby nemuseli vyskúšať všetkých,

Gérard Cezera,
predseda
Komisie pre
hrabavce pri
ANCM.

väčšina sliepočiek dá na úsudok skúsenejších, ktoré sa rozhodnú prvé. Výsledok: často len jeden jediný zo všetkých tokajúcich samčeka je povolaný poctiť všetky samičky. Nemá teda ďaleko od jeleňa. Tento výjav je vzrušujúcim predstavením. Časté krátke

prelety sú sprevádzané hlasitým „bublaním“ i „šuikaním“. „Tetrov hoľniak nepatrí práve k nenápadným a už vôbec nie k tichým. Nezriedka ho počuť spievať až do jesene. Tokanisko opúšťa, keď si odchádza hľadať potravu. Práve tam ho pozorujú poľovníci, pozor-

Kým niektoré jedince sú verné jednému teritóriu a ich životný priestor tvorí 50 až 400 ha, iné migrujú. Oblasť, kde sa rozmnožujú, môže byť vzdialená aj 15 km od zimoviska.

NA SEVERNEJ POLOGULI

Aj v Ardenách

Palearktický druh tetrov hoľniak, obývajúcí sever Eurázie od Veľkej Británie až po Sibír a Čínu, žije aj vo Francúzsku. V Ardenách boli posledné jedince pozorované na rašeliniskách, močaristých vresoviskách a riedko zalesnených úsekoch v nadmorskej výške od 400 do 600 metrov. V Alpách obýva subalpínske pásmo od 1 400 do 2 300 metrov. Zdržiava sa na polootvorených priestranstvách, kde sa striedajú traviny, vresoviská, kroviny a riedke lesy. Na južnom úpätí Álp (Boronnies, Préalpes de Castellane, Grasse...) žije tetrov hoľniak na severných svahoch v nadmorskej výške 700 až 800 metrov. Možno ho nájsť aj v „atypickom“ prostredí, akým sú bučiny, mladé dubiny, bučiny s tisom či jedľové lesy... Mimoriadne náročný na životný priestor je v zime a v období hniezdenia a vodenia mláďat. Štatút poľovnej zveri má len v oblasti Alpského oblúka. „V Ardenách aj tak nebola nikdy tradícia lovu tohto drobného kurovitého vtáka, na rozdiel od susedných Vogéz, kde mala poľovačka na tokajúceho kohúta hlboké korene,“ dodáva Gérard Cezera.

Tetrv hoľniak obýva sever Eurázie od Veľkej Británie až po Sibír a Čínu.

*Tetrv hoľniak nemá tak ďaleko od jeleňa,
samec si privlastní všetky samice.*

rovatelia a špecialisti na lov tohto vtáka. Skôr im ho však vystaví pri pochôdzke stavač. Uloviť ho možno i pri „revírovaní“. (Viac sa dočítate v rámečku oproti.)

Často vyrušovaný vták

Hoľniaky sú pričasto vyrušované stovkami turistov a najmä voľne pobeľhájúcimi psami. Jednou z podmienok ich prežitia je teda

Samička sama sedí na piatich až jedenástich vajčkách, ktoré znáša od konca mája do začiatku júna. Sliepka i kuriatka sú preto veľmi zraniteľné.

vysoká vegetácia pokrývajúca zem. V zime hoľniak pri každom vyrušení uniká a v snehu si prehrabáva nové chodníčky. Riziko vyrušovania znásobujú najmä lyžiari mimo vyznačených zjazdoviek narušáním fáz odpočinku hoľniakov, vytváraním stresu a rozhá-

ňaním krdľov, čo vážne ohrozuje ich energetickú rovnováhu. Vďaka mnohým štúdiám dnes už lepšie chápeme vývoj tejto populácie. V niektorých alpských regiónoch už priniesli ovocie v podobe rôznych opatrení prijatých na ochranu hoľniakov. Môžeme uviesť napríklad zákaz akejkoľvek ľudskej činnosti v panenských zónach, zákaz lyžovať mimo vyznačených zjazdoviek v oblastiach, kde zimujú, obmedzenie poč-

Ročná miera prežitia je 60 až 68 % pri dospelých jedincoch, pri mláďatách sa odhaduje na 65 %.

tu turistov na niektorých vyznačených turistických chodníkoch, prípadne úplný zákaz vodenia psov bez vôdzky.

„Kým dnes vidím budúcnosť tetra hlucháňa skôr pesimisticky, s hoľniakom je to iné. Hoci jeho stavy nie sú v súčasnosti nijako osľňujúce, na niektorých miestach je jeho lov prípustný, samozrejme pod podmienkou, že budú stanovené rozumné kvóty, čo sa zväčša darí dosiahnuť. Na zabezpečenie budúcnosti hoľniaka máme dnes k dispozícii mnoho cenných poznatkov. Ešte sa dá všeličo zachrániť, stačí ich len zaviesť do praxe. Nemôžeme ukázať prstom na toho alebo onoho vinníka zodpovedného za nezdar v obhospodarovaní druhu. Predačný tlak, rušivé vplyvy, klimatické zmeny, zmeny v životnom prostredí a odstrel, všetky tieto faktory tvoria jeden celok. Napokon by som dodal, že hoci sú zásnubné tance horských vtákov úchvatným divadlom, nezbúdajme, že najkrajšie je, že sú základom budúcej znášky. Ľudia by sa preto mali v okolí tokanísk týchto vtákov správať nanajvýš ohľaduplne.“

Text: Thibaut Macé,

fotografie: Jacky Bernard

Kohúty sa zlietajú na tokaniská a predvádzajú svoje vnady.

Hoľniak vôbec nie je nenápadný, aspoň z hľadiska zvukových prejavov. Táto krása ukrýva slabosť.